

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav české literatury a komparistiky

Oponentský posudek bakalářské práce Dagmar Garciové

Jiří Kulhánek, Štěpán Kopřiva, František Kotleta: Komparace tvorby tří soudobých českých autorů sci-fi a fantasy literatury

Cíl práce, její účel a směřování

Formulace cílů a směřování bakalářské práce se dost zásadně liší v jejím úvodu a závěru. Zatímco v úvodu autorka píše, že „cílem je v románové tvorbě Jiřího Kulhánka, Františka Kotlety a Štěpána Kopřivy poukázat jak na společné, tak i na rozdílné rysy. Práce je strukturována podle dílčích literárních aspektů, jež se pojí s literárním dílem – postavy, prostředí, jazykové prostředky apod. Zahrnuty jsou také nejrůznější směry, které se v dílech autorů objevují, a to od jejich počátků až po současnost. V práci vyvstává také otázka v oblasti genderových stereotypů.“ V závěrečném shrnutí tvrdí, že cílem práce „byl komparativní náhled na literární díla tří českých autorů fantasy a sci-fi literatury – Jiřího Kulhánka, Františka Kotlety a Štěpána Kopřivy.“ V prvním případě navozuje autorka dojem, že analýza děl zmíněných autorů bude propojena s literárně historickými aspekty vývoje žánrů sci-fi a fantasy literatury, předmětem analýzy bude též genderová stereotypizace a ještě se zmiňuje také problém braku a populární kultury – to je ovšem záměr hodný spíše práce dizertační. Ve druhém případě jako čtenář očekávám komparativní práci, která vychází z důkladné analýzy vybraných děl.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

Autorka kombinuje především výkladové a deskriptivní pasáže, zřetelná definice metodologie však chybí. Pramenným materiálem práce jsou aktuálně tvořící autoři pohybující se převážně na poli populární kultury, proto se dá očekávat, že důležitým zdrojem mohou být i publicistické texty, ale s relevantní odbornou literaturou – ať už se jedná o trendy v současné sci-fi či fantasy, genderové stereotypy, kyberpunk, apod. - by mohla autorka pracovat i jinak než povšechným odkazem na diplomové či bakalářské práce, v nichž se objevuje. Některé výklady, obzvláště jedná-li se o encyklopedické redukce, by si zasloužily alespoň trochu kritický přístup. Např. když autorka cituje z Adamovičova *Slovníku české literární fantastiky*: „Typickým příkladem fantastické literatury v užším pojetí jsou všechny mystické a okultní příběhy, nadpřirozený horor, magický realismus aj.“ Lze takto široce pojatý pojem fantastiky – horor, mystika i magický realismus – neproblematicky použít a aplikovat na texty, které jsou předmětem analýzy?

Styl a prezentace

Autorka stylizuje srozumitelně, text má pouze drobné stylistické a pravopisné chyby. Práce kombinuje výkladové a deskriptivní pasáže způsobem, že text občas není úplně koherentní – když se například v kapitolách, kde se mají komparativně analyzovat konkrétní romány, objeví literárně historické nebo spíše encyklopedické poznámky velmi obecného charakteru. Také se mi zdá, že autorka neodhadla modelového čtenáře bakalářské práce, obzvláště ve výkladových pasážích. Zřejmě potřeba dovysvětlovat a kontextualizovat vede k tomu, že některé odkazy a poznámky jsou už redundantní a připomínají spíše cimrmanovskou přednášku. Určitě není třeba identifikovat např. Julese Verna jako francouzského spisovatele. Některé medailony zase zbytečně tonou ve frázích – např. „František Kotleta je pseudonymem jiného spisovatele, který potřeboval nastolit zlom ve své

tvorbě, díky čemuž se nesmazatelně zařadil mezi titány.“ Jak souvisí pseudonym se zlomovým okamžikem tvorby? A v čem tento zlom spočívá? A proč se jím zařadil mezi titány? A co obnáší toto titánství? Že píše hodně dlouhých knih?

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práce je koherentní v neustálém tékání od obecného ke konkrétnímu a obráceně. V případě bakalářské práce by bývalo asi vhodnější strukturovat text na dvě kompozičně oddělené části, teoretickou a analytickou. Předpokládám, že záměrem práce měla být skutečně komparace tří výrazných autorských typů současné české populární literatury s ohledem na konkrétní subžánry. V závěru autorka dochází k tomu, že nejbližší mají všichni tři autoři k subžánu urban fantasy, ale přitom se na rozdíl od steampunku či kyberpunku tomuto subžánu v obecných kapitolách vůbec nevěnuje. Samotné analýze jako by totiž chyběl nějaký rámec a koncept. Řada dílčích témat a motivů, jimž se autorka věnuje, je určitě velmi podnětná – např. porovnání motivu pekla. Proč se ale například reprezentaci násilí a zbraní věnuje větší prostor než pojetí hrdinů? Vypovídá to něco o stylu vybraných autorů? Zobrazují Kulhánek, Kotleta a Kopřiva upíry, zombie či kyborgy vůči subžánu stereotypně nebo specificky? Přináší kyberpunkové ladění např. nějaký obraz antisystémovosti vázaný na české prostředí? Jak s genderovou stereotypizací souvisí kyberpunkové nebo steampunkové pojetí tělesnosti?

Po popisu by měla vždy následovat analýza – například v čem je Kulhánkovo pojetí pekla originální? Citované pasáže by měly mít komentář – jak z citované ukázky Kulhánkova zobrazení pekla vyplývá ona originalita? Spočívá v barevnosti? Nebo v tom, že „Bůh je módní štvanec.“? A co to vlastně znamená?

I jazyk analýzy by měl být přesný, jakkoli samozřejmě může popisovat jevy mnohoznačné – co například znamená, že „autor dává prostor člověku“ (s. 20)? Má v tomto kontextu lidské kontrastovat s umělým či strojovým či anorganickým? A co definuje lidskost? Přesnost a konkrétnost by si zasloužily i literárně historické syntézy. Např: „Násilí je v knihách stále oblíbenější, v některých případech by se dalo tvrdit, že je nyní součástí každodenního života. Nejsou to již jen horory, thrillery apod. Násilí se v literatuře usadilo, a nevypadá to, že by ji chtělo v brzké době opustit. Daným směrem se literatura vydala převážně po druhé světové válce, která byla sama ztělesněním nenávisti a bojů.“ To platí obecně pro světovou poválečnou literaturu? Má to odkazovat k recepci určitých žánrů? Kterých?

Autorka zkrátka sleduje příliš mnoho cílů. V omezeném prostoru bakalářské práce není možné obsáhnout žánrový přehled tak obsáhlé oblasti jako sci-fi a fantasy, komparativně analyzovat tři autorské typy a ještě zohlednit literárně teoretické problémy jako je konstruování genderu nebo aspekty literárního braku. Nutně to pak sklouzne k tomuto závěrečnému klišé, jež by se hodilo spíše k booktuberské propagaci než do finální syntézy akademického textu: „Ani v jednom případě nelze u zmíněných spisovatelů očekávat jazykově korektní a dějově hluboké dílo, jejich knihy jsou určeny především pro pobavení a jako odpočinková četba. Vulgarity a sexuální narážky s explicitně znázorněným násilím nejsou pro každého. Já osobně bych jejich knihy doporučila čtenářům, kteří se orientují v popkultuře a hledají něco lehkého a nenáročného, čím by zaplnili volný čas.“

Závěrečné hodnocení

Z celku práce jsem trochu rozpačitá, protože mi není zcela jasné, kam a k čemu měla směřovat. Je evidentní, že autorka bude nadšenou a s širším kontextem obeznámenou čtenářkou vybraných autorů – škoda, že se něco z tohoto nadšení nepodařilo přenést i do bakalářské práce. Rozhodně ale oceňuji odvahu, s jakou se pokusila uspořádat fenomény jednak literatury aktuální, jednak populární. I to, že si jako pramenné východisko vybrala české autory, které se pokusila zasadit do co nejširšího žánrového rámce. Všechny výše zmíněné problémy bych připsala na vrub autorčině dosavadní nezkušenosti s podobou a

možnostmi akademického psaní. Pokud se ovšem týče základních požadavků – jako práce s daty, způsob odkazování, definice pojmů, orientace v terminologii ke zvolenému tématu – splňuje práce Dagmar Garciové nároky kladené na bakalářské práce. Doporučuji ji tedy k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **dobrou**.

V Praze 23. srpna 2021

Mgr. Blanka Čínátlová, Ph.D.